

## POSTANOWIENIE

Dnia 25 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Igor Zgoliński

w sprawie **J. U.**,  
oskarżonego z art. 278 § 1 k.k. i in.,  
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu  
w dniu 25 stycznia 2024 r.  
wniosku obrońcy  
o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu  
kasacyjnym,  
na podstawie art. 626 § 2 k.p.k., § 11 ust. 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra  
Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności  
adwokackie w zw. z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3  
października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów  
nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu,

**postanowił:**

**zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adw. M. S., Kancelaria  
Adwokacka w [...] kwotę 1200 zł (jeden tysiąc dwieście złotych),  
w tym 23% VAT, za obronę z urzędu w postępowaniu  
kasacyjnym.**

## UZASADNIENIE

Zarządzeniem z dnia 2 sierpnia 2023 r. adw. M. S. został wyznaczony obrońcą z urzędu J. U. W dniu 30 sierpnia 2023 r. odbyła się rozprawa kasacyjna, na której - w następstwie rozpoznania kasacji Prokuratora Generalnego – wydany został wyrok. Obrońca stawiał się na rozprawę, złożył m. in. wniosek o zasądzenie kosztów obrony z urzędu skazanego w postępowaniu kasacyjnym (k. 53). W wyroku

kasatoryjnym owe koszty nie zostały zasądzone. W dniu 30 listopada 2023 r. obrońca złożył ponowny wniosek o przyznanie wynagrodzenia za obronę z urzędu. Powołując się na § 11 ust. 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, w związku z treścią wyroku TK z dnia 20 grudnia 2022 r., SK 78/21, obrońca wniósł o zasądzenie wynagrodzenia w wysokości 1200 zł powiększoną o podatek VAT za obronę z urzędu skazanego, oświadczając jednocześnie, iż owo wynagrodzenie nie zostało w żadnym zakresie uiszczzone.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Elementem decydującym o uwzględnieniu wniosku i wydaniu rozstrzygnięcia w trybie art. 626 § 2 k.p.k. było to, że adw. M. S. został wyznaczony z urzędu do obrony skazanego w postępowaniu kasacyjnym (zarządzenie k. 53). Po zakończeniu tego postępowania wiążący go obowiązek świadczenia pomocy prawnej na rzecz J. U. wygaś. W tej sytuacji wyznaczony obrońca z urzędu na dalszym etapie postępowania nie zetknie się już ze sprawą i jego sytuacja - z punktu widzenia należności - zbliżona jest do sytuacji biegłego, gdyż za wykonaną pracę należy mu się stosowna opłata niezależnie od dalszego toku postępowania, zgodnie z art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze (zob. np. postanowienie SN z dnia 7 grudnia 2022 r., I KK 93/22, LEX nr 3455135). Wniosek o zasądzenie kosztów uznać zatem należało za zasadny, wobec wywiązania się przez obrońcę z urzędu z nałożonego na niego obowiązku.

W kwestii wysokości wynagrodzenia obrońca z urzędu wniósł o zasądzenie go między innymi w oparciu o stosowny przepis rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, podkreślając aspekt stwierdzenia niekonstytucyjności i derogacji analogicznych unormowań zawartych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu. Niewątpliwie

powyższe akty prawne w sposób niejednakowy określają wysokość kosztów należnych za obronę, faworyzując niejako obrońców ustanowionych przez stronę postępowania. Powyższy problem, choć nie w pełnym zakresie, a w odniesieniu do poszczególnych jednostek redakcyjnych, był przedmiotem oceny Trybunału Konstytucyjnego, co znalazło wyraz w powołanym wyroku z dnia 20 grudnia 2022 r. sygn. SK 78/21. Wątpliwości co do konstytucyjności przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. dostarcza również wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2020 r., SK 66/19. Wprawdzie orzeczenie to dotyczyło przepisów poprzedniego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r., regulującego materię zwrotu przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, oraz zapadło w związku ze skargą konstytucyjną wniesioną przez pełnomocnika z urzędu w postępowaniu cywilnym, to nie ulega jednak wątpliwości, że wzorce konstytucyjne w wyroku tym zawarte, a określone w art. 64 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 zdanie drugie i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji RP, mogą mieć odpowiednie odniesienie do norm prawnych zawartych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. Mimo zatem powyższych zindywidualizowanych okoliczności orzeczenia te odczytywać należy w szerszej perspektywie. Dają one asumpt do twierdzenia, że ustanowiony z urzędu (a więc działający na podstawie *sui generis* polecenia Państwa) przedstawiciel ustawowy zmuszony jest do pracy za wynagrodzenie o połowę niższe od tego, które otrzymałby, gdyby działał z wyboru. Oznacza to, że prawo do uzyskania przez adwokata działającego z urzędu, wynagrodzenia w pełnej wysokości zostało w istocie wyłączone przez zastosowanie przez prawodawcę arbitralnego (i nie zawartego w delegacji ustawowej) kryterium zróżnicowania sytuacji adwokatów działających z wyboru oraz z urzędu. Ani bowiem art. 29 ust. 2 prawa o adwokaturze, ani też pozostałe przepisy tej ustawy nie stwarzają ku temu podstawy. Takie ujęcie sytuacji prawnej adwokatów wykonujących obowiązki z urzędu oraz na skutek ustanowienia przez stronę pozwalało na stosowanie w akcie prawnym rangi podustawowej tzw. rozproszonej kontroli konstytucyjnej nieobjętych derogacją przepisów rozporządzenia określającego stawki wynagrodzenia za obronę z urzędu, które ujawniały wskazaną powyżej niekonstytucyjność poprzez odstępstwo od

zasady równości w znaczeniu równej ochrony praw majątkowych. Omawiana problematyka była również przedmiotem pogłębionej analizy Sądu Najwyższego, który orzekając w sprawie zagadnienia prawnego przedstawionego przez Rzecznika Praw Obywatelskich w postanowieniu z dnia 13 grudnia 2023 r., sygn. I KZP 5/23, odmówił wprowadzenia uchwały, lecz jednocześnie zwrócił uwagę w pisemnych motywach na potrzebę dokonywania zindywidualizowanej kontroli przepisów rozporządzenia z 2016 r. w oparciu o wzorzec konstytucyjności. Jeżeli taka kontrola doprowadzi do konkluzji, że nie został on przez zawartą w danej jednostce redakcyjnej normę prawną zrealizowany, za oczywiste należy uznać pominięcie przy orzekaniu tej niekonstytucyjnej regulacji i stosowanie przepisów rozporządzenia regulującego opłaty za czynności adwokackie realizowane z wyboru.

Dlatego też, dzieląc stanowisko w zakresie równego traktowania w tym aspekcie tak obrońców z urzędu, jak i obrońców z wyboru, należało podstawę prawną rozstrzygnięcia o kosztach określić przez analogię do przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie. Określając wysokość wynagrodzenia kierowano się w tych okolicznościach treścią § 11 ust. 2 pkt 6 ww. rozporządzenia. W określonej przez Sąd Najwyższy opłacie zawarty został również, stosownie do treści § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, podatek VAT. Zasądzonej opłaty nie można było podwyższyć o wskazaną stawkę podatku od towarów i usług, gdyż skutkowałoby to z kolei zróżnicowaniem stawek wynagrodzenia, tym razem na niekorzyść adwokatów działających z wyboru, którzy niejednokrotnie także są płatnikami przedmiotowego podatku (por. np. postanowienie SN z dnia 24 stycznia 2024 r., V KO 9/20).

Kierując się powyższą argumentacją orzeczono zatem jak w sentencji postanowienia.

[PGW]

[ał]

